

KÓRÓGYI LAKODALOM

Ősidők óta nagy dolog a párválasztás. Sok minden függ attól, hogy az illető házasulandó megfelelő párra akad-e vagy sem. Nem egy család fizetett keservesen az elhamarkodott választásért, amiért csak a minél nagyobb anyagi javak bírását tekintette döntő tényezőnek. Nemcsak a házastársak életét keserítették meg, hanem még az utódokét is. Nem volt épületes látvány a gyermekek számára a mindennapos veszekedés és végső fejleménye, a tányérok és fazekak dobálása vagy a borhoz menekült fél állandó garázdálkodása sem.

A falusi fiatalok segítenek ma már a dolgon. Elválnak. Valamikor régen azonban ez nem ment olyan könnyen, s holtuk napjáig égtek a házasság poklában a szenvedő felek. Egyik-másik ugyan talált kiutat, szerető után nézett. Szlavónia falvaiban ma is nem egy esetről mesélnek, hogy két aszony is van egy házban, s aránylagos »fegyverszünet«-ben élnek a házastársak. A falu sem botránkozik meg rajta, hanem törvényesnek ismeri el a kapcsolatot.

Ilyesmi akkor következett be, amikor még az apa szava, befolyása volt a döntő az élettárs megválasztásában. A »pater familias« tökéletes, feltétlen engedelmességet követelt gyermekétől ebben a fontos kérdésben is. Mivel a legények tizennyolc-húszéves korukban nősültek, a lányok pedig tizennégy-tizenöt éves fővel kerültek főkötő alá, ez az apa részéről részint indokolt is volt. Nem tartotta még elég érettnek sarját, hogy önállóan gondoskodjék életéről, önállóan válassza meg életetépárját. Ha a fiatalok lázadoztak is a szülői önkény ellen, végül mégis csak bele-törődtek, s ment minden, mint a karikacsapás — legalább is az apa hite szerint.

Úgy mesélik, hogy nyolcvan-kilencven év óta a fiatalok már maguk indulnak párkeresésre. Sokszor nem is indulnak, mert az iskolában megtalálták egymást és egymásnak nőttek. Ha az iskolában nem, hát a táncban, a derenkázásnál, a munkában okvetlen talált ki-ki magának megfelelőt.

A szlavóniai magyar legény általában nem megy messzire menyasszonynak valóért, legtöbbször a saját falujában nősül, vagy legfeljebb a szomszédos magyar faluból hoz asszonyt a házhoz. Tehát az endogamia még virágzik.

Mivel az egész falu szegről-végről rokon, nem éppen hasznos szokás ez. Az írásos emlékek szerint a szlavóniai magyarok derék szép szál emberek, asszonyok voltak, ma pedig sok a vézna, szűkvállú, az asszonynépség lapos, főleg a fiatalok, de a férfiak jórésze is alacsonytermetű. Az öregek jóval szívósabbak még mindig, mint a fiatalság. Az állandó összeházasodás elkorcsosulásra vezet. Bár érdekes, hogy elmebeteg,

torzszülött gyerek aránylag kevés van a három magyar szigetfaluban. Ha van is, az inkább a behurcolt vérbaj következménye. Ugyanis szégyelnek orvoshoz fordulni gyógyításért, inkább tűnnek és szenvednek, és így hanyagságukért az utódok bűnhődnek.

De egy kissé elkanyarodtunk, térjünk csak vissza oda, ahonnan kiindultunk.

Tehát a legény kiszemelte magának a lányt, »mer olyan férő való laónyka volt«.

Ha közelebbről sem ő, sem a szülei nem ismerték a lányt és családját, — ez ugyan ritkán fordult elő — akkor elmentek »laónyniző«-be. Valami más ürüggyel léptek be a lányos házba. Nem árulták el rögtön jövetelük célját, még akkor sem, ha a lányos házban tudtak jöttükről. Rendszerint valami jószágot, vagy gabonát kerestek megvételre. A lány hozta be a mutatót, közben természetesen a szülők szemügyre vettek mindent, a házat is, a leányt is. A leánynak ilyenkor szégyenlősnek illett lenni, minél kevesebbet kellett tartózkodnia a szobában, ahol a vőlegényjelölt és az öregek beszélgettek, esetleg fogyasztottak is valamit. Távozáskor a lálynézők megkérdezték, mikor ismételhetik meg a látogatást. Azt már mindenki tudja, hogy az újabb látogatás a »kérő« lesz. Ha a szülők ismerik egymást és egymás körülállását, akkor a lálynéző esetleg elmarad.

Kérőbe este ment a fiú apja, anyja, egyszerűen, nem kiöltözködve. Az öregnél bot, s mielőtt benyitná a lányosház ajtaját, az ajtó alsó sarkát háromszor megüti a bottal. Mégpedig azért, hogy biztosítsa a sikert, hogy a lány semmi úton-módon ne mondjon ellent. Az ajtón belépve a »szenes házba« (konyhába) jutnak, szétverik a bottal a szabad tűz helyen égő tüzet. Azután megzörgetik a szoba ajtaját. A szobában az egész család már várja a vendégeket. Ezután megkérdezik fennhangon: »Van eladó laóny?« Csak a harmadik kérdés után vezetik be a vendégeket a szobába. Bent azután az öreg elmondja, miért jöttek, mit akarnak. Megbeszélnek a megbeszélendőket. A fiatalok közben nem tartózkodnak a szobában, hanem kint beszélgetnek vagy a szenes házban, vagy az udvaron. Miután az öregek megtárgyalták a dolgot, behívják a fiatalokat s a lányt az asztal elé állítva megkérdezik: »Eljössz-e idős laónyom? Akarsz-e jöni? Szereted-e? Ha szeretitek egymást, apoljátok meg.« Ezután megápolja (csókolja) a lány az apóst és az anyóst is. A két fiatal ismét elhagyja a szobát. A vendégek pedig esznek-isznak.

Közben az öregek azt is megbeszélnek, mikor lesz az »odadó«.

Az odadó már kis lakodalom, amit rendszerint szombat este tartanak. A vőlegény, a vőfélyek, a komák, a legközelebbi rokonság, a nyoszolyólányok, a vendégség.

A koma belépve a szobába »megkocoli« botjával a gerendát és kikéri a lányt. A lány két selyem kendővel várja a vendégeket. Az egyiket átadja az apósának, a másik nála marad. Ez a jegyváltás. A vőlegénytől cserébe »bisalmaót vagy biskörtét« kap, tele dugva arany-ezüst, papír pénzzel. Mostanában, mikor este, vacsora előtt, a kendőt adják, az após jegypénzt ad, négy-ötezer dinárt, a násznépnek meg rozmaring jár, mint a lakodalomban. Utána nótáznak, táncolnak. Este elmennek beíratkozni a paphoz, kocsin, nótaszóval, a nyoszolyólányok kíséretében. A pap beírja őket az anyakönyvbe s azután azt mondja: »Fogjátok meg egymás kezét« és ezután »eláldja őket«. Ugyanekkor megkéri a papot, hogy hirdesse ki őket háromszor. Ha sürgősen, levéllel kell megtartani az esküvőt, akkor vasárnap délelőtt kétszer, délután egyszer kihirdeti őket s így szerdán már meg is tarthatják az esküvőt. De ha nem kell sietni,

akkor három egymást követő vasárnap történt a kihirdetés, s utána bármikor tarthatják a lakodalmat.

A paptól visszatérve megkezdődik a vacsora: leves, sütek, fõttek, kalácsok követik egymást. A jegyes pár egy tányérból eszik, egy pohárból iszik, hogy egyik legyenek. Vacsora után a menyasszony »megapoli« a vendégeket, amiért pénzt kap, ez a csókpénz. Vacsora végeztével dalolnak, táncolnak, maskarába öltöznek: a férfiak női, a nők férfiruhába vagy más maskarába, például medvének stb. Közben a szülők kitzútték már az esküvõt is.

Az esküvõig hátralevõ idõt gondosan kihasználják. Készítik a lány holmiját. A barátnõk is segítenek tollat fosztani, pöndölõket, vánkosokat varrni, tambúrozni, fiókozni stb. Természetesen a lányos háznál jól tartják a segítõket. Ez alatt az idõ alatt a szülõk azt is megbeszélik, hogy hány és milyen jószágot vágnak a lakodalomra. Megveszik a borjukat és amire még szükség van.

Az esküvõ elõtt egy héttel a komák is jelentkeznek. Megkapják a komabotot, amit »zõddel, téli zõddel« fonnak be végig, a bot tetején valamilyen virág ül, többnyire krizantém. A komabotot természetesen fel is pántlikázzák. A csutorát is felzöldelik, pántlikázzák; megkapják a »tikmonyos kosarat« is, amit egy kisfiú visz. Ebbe a kosárba minden házban, ahová elmennek hívogatni, két »tikmonyt« (tyuktojást) adnak. Vasárnap indulnak elsõ hívogatóra, kedden délelõtt másodikra és délután harmadikra. A lakodalom ugyanis szerdán van, mert így szerencsés lesz az ifjú pár. A hívogató, ha tanult a vőfény, akkor sokféle lehet. A legegyszerűbb a következõ: »Szerencsés jónapot kívánok e háznak, azt üzenete X. Y. gazduram, szerdán délre hivatalos vendég legyen az asztalánál.« Ha idõközben kifogy a csutorából a bor, a háziak kötelessége megtölteni. A meghívottak, a közeli rokonok a diót, lisztet, cukrot a házhoz viszik, ahol segítenek a sütés-fõzésben. A két tikmony pedig a hívogatók bére. A hívogatók nem egyszer a kezük ügyébe kerülõ tárgyakat is ellopják, s csak akkor adják vissza, ha a tulajdonosa elmegy értük. Ez a szokás még arra mutat, hogy a menyasszonyt valamikor rabolták. Az ajándékokat már az esküvõ elõtti napon szállítják a lakodalmass házhoz.

A virágokról a nyoszolyólányoknak kell gondoskodniuk. Kék meténg virágot szednek a temetőben még vasárnap este, s kedden koszorúba fonják, a »ruzsaring«-ot is összegyűjtik, hogy szerdán kioszthassák.

A jegyesség alatt a fiatalok szabadon látogathatják egymást. De nagyon vigyáznak, hogy megõrizzék a másik hûségét. A lány például a vőlegény elsõ látogatása után kívágja annak lábnyomát a földbõl és befelé fordítja, a kötényét is leoldja a vőlegény távozásakor s a fonákjával kifelé köti maga elé. A legény szintén e célból egész a lakodalomig kifordítva viseli a gatyáját.

A jövendõ anyós is meg akarja kedveltetni magát menyével. Jegyretést visz neki szahányba (tepsibe) meg tyúkot. »Olyan vót ez a jegyrites mint a karom, grizzel!« — mondja az egyik öreg néni. De a lányos ház sem marad adós, õk is különféle jókat visznek az anyósoknak.

Mivel szerdán tartják az esküvõt, már kedden levágják a marhát, megindul a sütés-fõzés. Néha már kedden este is jönnek muzsikások, vendégek, azonban az asszonyok egyhamar hazaküldik õket.

Végre felvirrad a nagy nap. Reggel korán a nyoszolyólányok elviszik a »ruzsaring«-ot a meghívottaknak. Elõször feltűzik az illetõnek a »ruzsaring«-ot, azonban az nem fizet addig, míg csókot is nem kap.

Még a muzsikásoknak is kijár a csók. A begyúlt pénz a menyasszonyé. A násznagyok is útnak indulnak utolsó hívogatásra.

A vendégek külön-külön gyülekeznek a két háznál. Reggel a menyasszony már teljesen felöltözve várja az ajtóban a vendégeket, akiket meg kell apolnia, de természetesen nem ingyen. A vőlegény a vőlegényes háznál várja a vendégeket ünneplőben. Itt a vőfény rigmussal elbúcsúztatja társaitól és a legény élettől. Esküvő előtt nagy, kerek kött kalácsot, bort, húst, pálinkát visznek a papnak. Ez az ő bére.

A legényes ház két keresztapja elmegy a lányos házhoz és az első harangszóra felkészül a menet, a másodikra megindul a templomba muzsikaszóval, kocsin. Külön-külön indul a menet a legényes és a lányos háztól. Útközben vígan vannak, nemcsak a templomba menet, hanem visszafelé is. Ilyeneket kiabálnak például:

I.

Ez az utca, de leveles,
Menyasszonyunk, de szerelmes!
Hij, hij!

II.

Ez az utca térdig saóros,
Menyasszonyunk most lesz paóros!

III.

Saórgarépa, piros alma
X. Y. lakodalma.

IV.

Egy szem búza, egy szem rozs,
Esküvőre megyünk most!

V.

Aki eztet irigyli,
Aóldja meg az isten ütet!

VI.

Ej, de sokan níznek minket,
Aóldja meg az isten úket.

VII

Több szaól gyujtó pakliba,
Jaj, de jó a lakziba!

VIII.

Vőlegényünk arany baóraón,
Tetú maósz a szakaólaón.

IX.

Saórgarépa, petrezselem,
Menyasszonyunk földig selem!

X.

Haórom íce szilvalé,
Zsuzsa lesz a Jancsié.

A nézőkre ilyeneket mondanak:

I.

Aki ott bent dolgot talaól,
Az az utcaón nem aóldogaól.

II.

Kapufaóhoz taómaszkodik,
Bógésére kivaóonkozik!... stb.

Ilyen és hasonló kiáltásokkal igyekeznek a fiatal párt fenyegető gonoszokat távoltartani.

A harmadik harangszóra a két menet a templomnál összetalálkozik. Ha azonban a menyasszony előbb érkezik, akkor beül a templomba a helyére. Ha soká jön a vőlegény, ki-ki megy elébe, s azután megint visszasaül a helyére. A templomban külön-külön ül a násznép; a templom egyik felében a vőlegény, a másik felében a lány násznépe. Miután a pap megeskette őket, összefogózva távoznak a templomból. A fiatal pár bemegy ezután a pappal az irodába, mert most írják be őket a házasok könyvébe. Ezalatt kint a templom előtt csárdást húznak a muzsikusok s áll a vigalom. Ezután ki-ki hazamegy. A vőlegény násznépe a vőlegényes háznál, a menyasszonyé a lányos háznál délebédel. Ebédre borjú pörköltet szolgálnak fel savanyúval, kött kalácsot s hozzá borocskát. A pörköltet a borjú aprólékjából készítik »rövid lév«-re, s »jól befűszerezik«.

Ebéd után a vőlegény násznagyai elmennek a lányos házhoz a násznagy kendőért. Ez egy delén fejkendő, amit a mellükre tűznek, s visszadobnak a vállukra. A kendőért fizetnek a násznagyok. Miután megkapták, visszamennek a többiekért. A násznagyok vezette vendégseréget a koma várja az ajtóban. A násznagyok leszállnak a kocsiról, belépnek a házba »megkoccolik« az ajtófélfát, s elkezdik mondókájukat: »Keressök azt a fehér galambot, melyet a szent egyháóban a szeretet laóncaóval összekötötek. Az egyiket megtalaóltuk, keresök a maósit. Úgy tudjuk, ide saóllt be.« Ekkor következik a nőrablás megjátszása, az álmenyasszony szertartása. Nem a menyasszonyt vezetik be, hanem előbb öreg szüléket, azután meg lányokat. Csak mikor már türelmetlenkedve kifakadnak a násznagyok: »De ne húzuk-vonjuk az időt, mert este lesz raónk!«, csak akkor hozzák az igazi menyasszonyt. Közben a kaput bezárják, míg a vőfény meg nem fejt a találos kérdéseket. Ezt azonban nem mindig tették meg. A vőfélynak ugyanis meg kell harcolnia a lányért. Igaz, hogy csak szóval, de ez is a régi nőrablás nyomát őrzi. A lány keresztapja adja fel a kérdéseket. Például: »Mikor van az asszonyon két keletlen juk?« (mikor csipőre teszi a kezét). »Ki szoptott előbb az anyjaóná?« (Ádám, Éva gyermeke). Vagy másik: »Az anyaaómnak laónya lettem, az apaómnak anyja lettem, tisztelt engem az én apaóm, anyaaómnak az ura. Tessék megfejtteni!« (a lány teherbe esett, a kicsit az apja tudomásával eltette láb alól. Mikor a törvényszék elé állították őket, halálra ítélték mindkettőjüket. A lánynak azonban megkegyelmeztek. Kapott enni. Az apa azonban nem kapott; de mégsem fogyott el, mert a lány szoptatta. Ezért lett az apjának anyja stb.).

Ha nem tudja megfejteti a kérdéseket, akkor megsúgják neki, akik tudják. Ha még ezek után sem tudná megfejteti, akkor cigarettát vesz, különben nem vihetik el a menyasszonyt. Csak ezután engedik be a násznépet. A násznagyok már sürgetik is őket: »Egyél-igyaól pajaós, sógor! Ájde, osztán maó megyünk is.«

Erre előáll a vőfély s elbúcsúztatja a menyasszonyt a szüleitől. A szülők az udvaron két széken ülnek, előttük a megmaradt meténgen a menyasszony és vőlegény. Nagy sírás közt búcsúzik a menyasszony az édesanyjától. Ezalatt a násznép a nyoszolyólányoktól kapott meténg koszorút a fejére téve felrakja a kocsira a tulipános ládát, kócsagot, nyoszolyát meg a többit. A menyasszony sírándozva mondja: »Kocira aógyam, kocira! Kocira laódaóm, kocira, magam is felülök a kocira. Jaj, édős anyaóm, felnevelő dajkaóm, de hamar elvisznek!«

Ha valaki ártó személy meg akarja akadályozni, hogy a lovak indítsanak, akkor a szobában »a tikör előtt szapuval lebutotta a fekete macskát«. Ilyenkor aztán hiába vágták kétfelé a lovakat, csak akkor indultak meg, mikor kieresztették a macskát.

A búcsúztató után kocsira ülnek. A fiatalok ülése a meténg hulladékokkal tömött zsák. Mielőtt elindulnak, egy pohár bort ürítenek ki ketten, s a poharat a kerékhez csapják. Ennek a cselekedetnek is az a célja, hogy távoltartsák, elűzzék a gonoszt. A kocsi elején áll a koma és tartotja a komabotot, rajta az ipa-vette jegycipőt és jegytakarítót (kötény). A menyasszony abrosszát és kendőjét is vígan lebegteti a szél.

Az utat végigdalolják, végig kurjantgatják. Csupa örömmel tele az utca amerre végigmennek. A kapukban állók és az ablakokból kikandikálók arcáról is csak sokára hervadt le a mosolygás.

A vőlegényes háznál közben nagy a sürgés-forgás. A követ jelenti, hogy a menet már útban van és nemsokára megérkezik. A kaput sarkig kitarják, hogy a kocsiknak ne kelljen várakozniuk. Nem úgy, mint a lányos háznál! Itt már nem kell harcolni a lányért, már hozzák nagy diadallal, már az övéké. A menyasszonyos kocsi a szenes ház előtt áll meg. A szenes ház ajtajától egy nagy türet (vég) vászon vezet a szobáig. A szenes ház ajtajában áll az anyós. Lesegíti a menyasszonyt, aki megcsókolja az ipát és napát. Ezzel befogadják a nemzetségbe. Az ajtón belépő fiatal párnak mézet tesznek a szájába, hogy édesek legyenek egymáshoz.

A fiatal pár a »tikör alatt« ülve beszélget, ölelkezik, csókolózik. Előbb azonban a menyasszony ölébe egy szép kis lányt ültetnek, hogy neki is ilyen legyen. Ez a kis lány kapja a »jelengetésbe« összeszedett almát, diót. A vendégek azután hazamennek megetetni, megitatni a jószágot.

Ezalatt vacsorára terít a ház népe. A vendégek is visszaszállingóznak lassan, megkezdődhet a tulajdonképpeni ünnepség. A vendégek oda ülnek, ahova akarnak. A menyasszony és vőlegény egymás mellett foglalnak helyet az asztalnál, mellettük a násznagy. Különbéle, jobbnál-jobb ételek kerülnek az asztalra, a »tiklevestől, a szaórmaólt kapisztától a különféle süttekig és kalaócsokig. Csak úgy focsog a zsír a rétes pogácsán.« A násznagy »elálgya« az ételt. Ezután jön a köszöntés.

A vacsora utolsó étele a kása. Utána bejön a bekötözött kezű szakácsnő, s aki a mondókát mondja, adakozásra szólítja fel a vendégeket, hogy támogassák a kásafőzésben kezét összeégetett szakácsnőt. Ez az úgynevezett kása-pénz.

Hugy szegény szakaócsnénk a levest keverte,
A főző kalaónyal a földöt levverte.
Ahugy azt hertelen a tűzből kivette,
Bizon a job kezét szegén megégette.
Mas szegén, szakaócsnénk ú nagy kalaóniaóval,
Jobkezét forgati szörnyű faójdalmaóba,
De még ami nagyob, saónta is laóbaóra,
A földó raóesöt a laóba ujaóra.
Tehaót, jó uraim, bugyelaórist megnyissanak,
Kis bankót, nagy bankót taónyera rakjanak,
Eként orvosaógra pénzt neki agyanak,
Hugy mérges sebei hamar gyógyijanak.
Uraim, nizzók útet könyörületósen,
Méltó hugy ú rajta szívünk megessön,
Hugy kapjon duktornak kontót fizethessön,
A szaómaóra mindónki baór tíz dinárt vessön.

Vacsora végeztével, mielőtt elkezdődnék a menyasszony-tánc a következőkkel fordul az összegyűltekhez:

Kedves vendégeink, haólaó az istenek,
Hugy megmutasok mas maó mindön embörnek,
Hugy nem let hejaóba, amijért faóratunk,
Mer vólegényünknek, szép menyaszont hoztunk,
Et van a menyasszon, megmutasok tehaót,
Mindónki taóncolhat vele egypaór nótaót,
De maj megfizeti a cipője aóraót,
Mer mos a laóbelit draógaójért csinyaólik.
Kiványok nagyon jót a vendégseregnek,
Nyoszojó laónyoknak, cifra vófínyöknek,
Rózsaszínü menyecskéknek, bársonyszínü öregöknek,
Az első cigánnak kivaónyok igön jót,
A maósodiknak hasonlót.
A harmadiknak egy nagy szaóraz faót,
Amiljön a hóhér evági a nyakaót.
Has maó, cigaón, húzdd a szokot nótaódat,
Mulassunk egésségére az új haózaspaórnak.

Vacsora alatt, ha a vendégek közül elkiáltotta valaki magát:

»Sem furó, sem kalapaócs,
Puci dudó!«

akkor a menyasszonynak ugrani kellett és meg kellett apolnia a vólegényt, azután azt, aki pénzt vetett az előtte álló üres tányérba. A fiatal pár előtt áll még a kifúrt »süttő« takarmány-tök és abban gyertya ég. Vacsora után »féléjjelbe« következik a menyasszony-tánc. A násznagy előbb idézett köszöntése után rákezdí a cigány:

Halod-e te menyaszon
Van-e naólad jó aszon?
Ha nincs naólad jó aszon,
Nem is vagy te menyaszon!

Először a komával járja a táncot a menyasszony, azután a koma árulja a menyasszony táncát:

Szép csikó, jó csikó,
Akinék kell eladó.

Nem is oljan draóga, szaóz forint az aóra!

A táncos a tányérba veti a menyasszony-táncért szánt összeget. Ma ez az összeg ezer dinárnál kezdődik. Ha egyesek esetleg nem akarnak venni menyasszony-táncot, akkor a koma illet vagy efélet kiált: »Nincs ennek az X. Y.-nak pénze, mert nem kerestt eleget!« Ma még azt is hozzáteszik: »Mert nem svercelt eleget!«

A koma még a menyasszony cipőjét is árulja: »Elveszett a cipője a menyasszonynak! Elveszett a cipője a menyasszonynak! Ki talaója meg? ki talaója meg?«

Hivatlanok is érkeznek maskarában, megtáncoltatják a lányokat, enni-inni kapnak s csakhamar eltávoznak.

A begyült pénzt összeszedik a tányérból és átadják a vőlegénynek. Ilyenkorra már a »süttő«-be tett gyertya is elalszik és következik a fektetés. A koma a pénzes tányért a fiatal pár után vágja, hogy a házban maradjon a szerencse, ezután muzsikaszó mellett kísérik őket a kamrába. A koma végzi a fektetést. A fiatal asszony lehúzza a vőlegény csizmáját s annak a homlokához koccintja. Ilyenkor kiesik az esküvő előtt a csizmába, cipőbe tett szerencsehívó pénz. A vőlegény is lehúzza a menyasszony cipőjét, a menyasszony fejéhez koccintja, és közben ezt mondja: »Én a te urad vagyok«. Ez a jelképes cselekedet azt jelenti, hogy a házastársaknak nem szabad egymásról megfélemedkezniök. A koma, miután ellenőrizte, hogy valóban megtörtént-e ez az aktus, eltávozik. A vőlegény bezárja az ajtót, a fiatalok egyedül maradnak, közben kint állandóan szól a muzsika egy jó darabig.

A vendégek tovább mulatoznak. Áll a vigalom. Szabad a tánc: járják a libbentős gyors csárdást, rezgős lassút, két ugrós, egy ugrós csárdást. Idő múltával a különböző alakoskodó táncokra is rákerül a sor: a gúnár-táncra, a béka-táncra, a kútbaesőcskére. Vidáman várják a hajnalt, amikor is muzsikaszóval keltik a menyasszonyt. Előzőleg azonban már polyvával, szalmával beszórták az utcát.

A szoba közepén ülő menyasszonyt előbb azonban a koma megfésüli, »sudrás«-ba fonja a haját, kerek kontyot rak a feje tetejére, erre ráteszi a főkötőt és a tilángli kendőt. Közben énekelik:

Jaj, de csinos menyecske lesz eből a laónyó,
Kerek kontyot fonhatok a hajaóó,
Eszteendőre elveszem, a maósikra elverem,
A harmadikra hazafelé kergetem.

Nagyon érdekes, hogy férfi kontyolja fel az új asszonyt.

Miután már felvették az új asszonyt az asszonyok közösségébe, meg kell mutatnia ügyességét, rátermettségét. A polyvával, szénával behintett utat kell tisztára feltakarítania. Ebben a műveletben a koma is segít, mert az ő szégyene, hogy megeshetett ez a csúfság. A koma kaparja össze a szemetet, az új menyecske meg söpri. A többiek közben ugratják a nagy munkában levő menyecskét és komát. Miután összegyűjtötték a szemetet, még ott az utcán meggyújtják.

Ezután az egész násznép bemegy reggelizni. Ahogy jönnek a vendégek, az új asszony megcsókolja őket, amiért ismét ellenszolgáltatást

kap. A begyült összeg az új asszonyé. Tovább folytatva a mulatságot, egész nap vigadoznak. Vacsora előtt az egész lakodalmas nép felkerekedik és elmegy a menyasszony szüleiért. Vacsora után osztja az új asszony a kendőket, zsebkendőket, abroszokat, szalvétákat, törülközőket, bicskát a rokonságnak. A násznép nem hagyja megjegyzés nélkül s közben kiabál, például: »Azért adott a nagybátyaónak kendőt, mert igen taknyos. Szegény menyasszónynak kellett venni, ő nem tudott. Vagy: »Szégyelheti magát menyasszonyra szorult, hogy az vegyen neki kendőt!« Ilyenkor sokan meg is sértődnek.

Ezután énekelnek, táncolnak, például ezt éneklik:

Szerelöm, szerelöm, aótkozott gyötirelem!
Miért nem termett volna minden fa tetején?
Minden fa tetején, égerfa levelin,
Hadd szakított volna minden szegén legén.
Laóm, én szakítottam, el is szalajtotam,
Szelid galamb helett, vad galambot fogtam.

Közben a vendégek borocska után áhítozva ilyeneket kiáltoznak: »Ice, ice, kétszer tetőzell!«, vagy: »Igyaól Petró, nincs porcijó, rajtunk az egzekúciój!«

Ezután a szünet után ismét dalolni kezdenek:

Haórom élő fehér szittyó
Nem paraszt legénnek való.
Ispaóny uram, kendnek való!
Kendnek szolgáló! egész Kórógy.

Azt gondolod, mindig ú' lesz,
Hogy szeretóm soha nem lesz?
Dehogy nem lesz, de bizon lesz!
Naólad szaószornaól is szeb lesz.

Mi haszna hosszi pipaszaór,
Ha végig foly rajtaja nyaó!?
Mi hasznaja szép menyecske,
Ha nem feketők le vele?

Azt gondolod, hogy én bánom,
Hogy tetőled e kell vaólnom?
Én előttem e csak aólom,
Nem magad vagy a vilaógon!

Szivesen éneklik a következőt is:

Mén a szekér, mén a szekér,
Maj a malomba ér, maj a malomba ér.
A malomba, a malomba!
Haórom molnárlegén, haórom molnárlegén
A malomban, a malomban,
Egyik szitaól, maósik restaól,
A harmadik grízt csinyaól,
Egyik szitaól, maósik restaól,
A harmadik grízt csinyaól,
A malomban, a malomban.
Molnaórné, csaórdáósné,

Hajcsd el az uradat!
Szeress meg engemet
Molnaórné, csaórdaósné!

(A fenti két dalt idős Losa Istvánnétől jegyeztem.)
Ha már nem tudnak mit dalolni ezt mondják:

Saórgarépa, cicóka,
Az is mingyaó egy nóta!

A játékokra éjfél után kerül sor. Ilyenkor azt mondják: Menjünk béka-táncot járni. Ekkor a férfiak körbeállnak, leguggolnak, kezüket keresztbetéve a két láb között a földre támasztva a földön »bagdálnak«. A gúnár-táncnál van egy gúnár, kezében seprűt tart, mögötte sorakoznak a tojók. Aki nem akar tojó lenni, arra ráüt a seprűvel. Egymás vállát fogva tánclelésben haladnak, közben ezt éneklük:

Mi gúnaórunk fekete,
Ezt a tempót megtette.
Térdig érő nagy hóban,
Raó-raómaószott a tojóra.
Dunaóról fúj a szél,
Dunaóról fúj a szél.

Először körbejárnak a szobában, azután az ajtón kimennek, majd az ablakon térnek vissza. Közben, amit tesz a gúnár, azt kell tenniük a tojóknak is. Például bekenni korommal a nem táncolók arcát, azokét, akik nem akartak tojónak menni, vagy megcsókolják ezeket stb. Mikor megelégedik a mulatságot, ki-ki hazafelé irányítja a szekere rúdját.

Harmadnap zsíros puha pogácsára várják a vendégeket. Ismét dalolnak, táncolnak. A legényes táncnál hozzák utolsó éjjel a kocsonyát. Ez a »kitoló«. Ezt látva a vendégek a következőket kiabálva biztatják egymást: »Ne fogagyatok el belőle, mert ez maór kitoló!«

Azonban mégis hazamennek. Tévozásakor a kapuban álló komának adják le az utolsó ajándékot a fiatal pár számára.

A lakodalom után az új menyecske hét napig nem hagyhatja el a házat, még a szüleihez sem mehet. Még akkor sem, ha azok a szomszédokban laknak. Ezután vasárnap az egész család együtt megy a templomba. Az új asszony ekkor már az anyósa mellett ül, a fiú pedig az apja mellett. Most már nem ülhetnek többé a lányok és legények közé. Most már »bacsika«-nak és »néni«-nek szólítják őket, akármilyen fiatalok is.

Az új pár még végiglátogatja a volt vendégeket, és ezzel vége a dínom-dánomnak, megkezdődik a közös élet, a munka. A fiatalasszony végzi a takarítást. A »szívas bocskor«-t is ő köti fel az apósa lábára lábmosás után.

A menyecske már az új család tagja, ezért annak a rendjéhez alkalmazkodik.

Érdekes, ha a legény költözik a lányos házhoz, akkor még a nevét is szinte lassan elfelejtik, a fiatal párt az asszony lánykori családnévén emlegetik. Például: a lány Pető Julis, a legény Nagy Pista. Nem Nagyéknak emlegetik őket, hanem Petőéknak. Ebben még talán a matriarchatus szokásjogának maradványát lehet felfedezni.

(Az adatokat Losa Etelkától, ifj. Losa Istvánnétől, id. Losa Istvánnétől és a náluk megfordult asszonyoktól gyűjtöttem össze.)

Penavin Olga